PROTIALKOHOLICKÝ OBZOR

24, 1989, 6, s. 327 – 331

SUICIDÁLNE POKUSY U ALKOHOLIKOV

Z. KOVÁCS, V. FRANK

Psychiatrická klinika LF UK v Martine,
prednosta: doc. MUDr. V. Frank, CSc.

Súhrn

Autori analyzovali súbor 44 pacientov s diagnózou syndrómu závislosti od alkoholu, hospitalizovaných v súvislosti so suicidálnym pokusom na Psychiatrickej klinike v Martine v rokoch 1979 až 1988. Vo výsledkoch zdôrazňujú prevahu suicidálnych pokusov skratového charakteru tak v skupine parasuicídií, ako aj v skupine „zlyhaných" suicídií (failed suicide), oproti plánovaným (bilančným) suicidálnym pokusom. Z práce vyplýva, že faktory podporujúce skôr nezávažnosť suicidálneho konania sa vyskytovali častejšie pri parasuicídiách a faktory podporujúce závažnosť suicidálneho konania skôr v skupine „zlyhaných" suicídií.

Kľúčové slová: Alkoholizmus – suicidálne pokusy – analýza.

З. Ковач, В. Франк: ПОПЫТКИ САМОУБИЙСТВА У АЛКОГОЛИКОВ

Резюме

Авторы подвергли анализу корпус 44 пациентов с диагнозом синдрома алкогольной зависимости, госпитализированных в связи с попыткой самоубийства в Психиатричекую клинику г. Мартин за 1979 – 1988 гг. В своих результатах они подчеркивают преобладание попыток к самоубийству вследствие „короткого замыкания" в поведении, причем как в группе парасамоубийств, так и в группе „неудачных" самоубийств (failed suicide), по сравнению в запланированной попыткой покончить с собой. Из работы вытекает, что факторы, поддерживающие скорее незначительность самоубийственного поступка, встречались более часто у парасамоубийств, а факторы, стимулирующие значительность самоубийственного поступка, встречались скорее в группе „неудачных" самоубийств.

Ключевые слова: Попытки самоубийства – алкоголизм – анализ.

Z. Kovács, V. Frank: THE SUICIDAL ATTEMPTS OF ALCOHOLICS

Summary

The authors have analyzed a set of 44 patients with the diagnosis of the syndrome of dependen-

ce on alcohol, hospitalized at the Psychiatric Clinic in Martin in the years 1979–1988 in connection with a suicidal attempt. On the basis of their results they point out the preponderance of the suicidal attempts of a short character – both in the group of parasuicides and in that of „failed" suicides – over planned suicidal attempts. The results show that the factors supporting the insignificance of suicidal behaviour were more often observed in parasuicides and those supporting the significance of suicidal behaviour occured more frequently in the group of „failed" suicides.

Key words: Suicidal attempts – alcoholism – analysis.

Z. Kovács, V. Frank: SUIZIDVERSUCHE BEI ALKOHOLIKERN

Zusammenfassung

Die Autoren analysierten die Gruppe von 44 Patienten mit dem Syndrom der Alkoholabhängigkeit, die im Zusammenhang mit einem Suizidversuch auf der Psychiatrischen Klinik in Martin in den Jahren 1979 bis 1988 hospitalisiert wurden. In den Ergebnissen betonen sie die Überlegenheit der Suizidversuche des Kurzschlusscharakters in der Gruppe der Parasuizide, sowie in der Gruppe der misslungenen Suizide (failure suicide) gegenüber den geplanten (Bilanz-)Suizidversuchen. Aus der Arbeit geht hervor, dass die Faktoren, die eher die Unwichtigkeit des Suizidhandelns unterstützen, waren häufiger bei Parasuiziden und die Faktoren unterstützend die Wichtigkeit des Suizidhandelns eher in der Gruppe der „misslungenen" Suizide.

Schlüsselwörter: Suizidversuche – Alkoholismus – die Analyse.

Protialkohol Obz, 24, 1989, 6, s. 327 – 331

Suicidálne pokusy (ďalej SP), ako aj dokonané suicídiá u alkoholikov majú, všeobecne povedané, narastajúci trend. Viacerí autori udávajú väčší výskyt SP a suicídií u osôb závislých od alkoholu ako u ostatnej populácie. V našej literatúre o tom píše Tesařová (1988). Z iných Bhatia a spol. (1986) uvádzajú, že 20 – 30 % všetkých suicídií sa vyskytuje u alkoholikov. Podľa Berglunda (1984), ktorý sa odvolával na iných autorov, je to 5 až 27 % a podľa Manna (1987) 17 % úmrtí alkoholikov spôsobených suicídiom. Hoci viaceré práce poukazujú na to, že SP alkoholikov nie sú závažné, predsa môžu viesť k poškodeniu, prípadne k smrti (Black a spol. 1986). V niektorých prácach sa píše o osobách so SP a o osobách s dokonaným suicídiom ako o dvoch odlišných skupinách (Murphy, 1983; Farmer, 1988; Mann, 1987), Black a spol. (1986) predpokladajú, že to platí aj pre alkoholikov. Iní poukazujú na to, že osoby so SP v anamnéze sú rizikové z hľadiska možnej „úspešnosti" suicídia (Hawton a spol., 1988; Hesselbrock a spol., 1988), je u nich väčšie riziko suicídia než u bežnej populácie (Farmer, 1988). V práci predpokladáme analýzu SP u alkoholikov hospitalizovaných na našej klinike za posledných 10 rokov.

Súbor a metóda

Súbor predstavuje 44 pacientov, ktorých sme hospitalizovali v rokoch 1979 až 1988

Prednesené na Celoštátnej konferencii AT v Nitre dňa 12. 5. 1989

v súvislosti so SP. Išlo o pacientov s diagnózou syndrómu závislosti od alkoholu – 34 mužov a 10 žien, vo vekovom rozpätí 24 až 52 rokov, priemer 36,4 roka. Pri spracovaní údajov z chorobopisov sme vychádzali z kritérií uvádzaných v prácach podobného charakteru, najmä v práci Manna (1987), a z dotazníka pre suicidantov od Kulawika (1973). V tejto práci predkladáme výsledky týkajúce sa vlastného SP.

Výsledky a diskusia

Za uvedené obdobie 10 rokov predstavoval podiel alkoholikov so SP 13,8 % z celkového počtu prijatých alkoholikov. Vychádzali sme z delenia, ktoré uvádza Farmer (1985), a tak sme SP podľa typu rozhodovania rozdelili na skratové a na plánované resp. bilančné, ako ich uvádza tabuľka 1. V našom súbore prevažujú skratové SP, čo zodpovedá údajom v literatúre (Kunda a spol, 1988). Pri hodnotení suicidálneho konania sme sa pridržiavali Manna (1987), ktorý ho rozdeľuje na parasuicídium a „zlyhanie" suicídia (failed suicide). Tento termín má vyjadrovať závažnosť suicídia s letálnym zakončením, ku ktorému však nedôjde pre „náhodné zlyhanie" nejakej okolnosti, mechanizmu a pod. Mann (1987) zdôrazňuje blízkosť psychosociálneho profilu takýchto suicidantov a osôb s dokonaným suicídiom. Ako sme už v úvode spomenuli, SP u alkoholikov v prevažnej miere nebývajú závažné (Black a spol., 1986), pre toto svedčí aj nami zistená prevaha parasuicídií nad „zlyhanými" suicídiami. Svedčí o tom aj údaj, že väčšinu SP čo do miesta vykonajú v blízkosti ľudí. Ďalej to podporuje aj vysoký údaj o pravdepodobnosti objavenia (nájdenia) v zmysle suicidanta (Mann, 1987), prevaha metód „nízkej letality" nad „vysoko letálnymi", ako o tom hovoria Kapamadžija a spol. (1982), Murphy (1983), Mann (1987). Pre menšiu závažnosť SP svedčí aj „len" ambulantné ošetrenie postihnutých pred psychiatrickou hospitalizáciou. Uvedené sme zhrnuli ako faktory podporujúce nezávažnosť SP v zmysle, ako o nich píše Mann (1987) a predstavuje ich tabuľka 2. Z porovnania s tabuľkou 3, kde sme analo-

Tabuľka 1.

Druh SP podľa rozhodovania	
– skratový	27 (61,4 %)
– plánovaný/bilančný	17 (38,6 %)
Typ suicidálneho konania	
– parasuicídium	34 (77,3 %)
– „zlyhanie" suicídia	10 (22,7 %)

Tabuľka 2.

Faktory podporujúce nezávažnosť SP	
– vykonanie SP v blízkosti ľudí	32 (72,7 %)
– pravdepodobnosť objavenia	34 (77,3 %)
– metódy „nízkej letality" (lieky, rezné rany na zápästí a ich kombinácie)	32 (72,7 %)
– len ambulantné ošetrenie pred psychiatrickou hospitalizáciou	26 (58,1 %)

Tabuľka 3.

Faktory podporujúce závažnosť SP	
– vykonanie SP osamote	12 (27,3 %)
– malá pravdepodobnosť objavenia	10 (22,7 %)
– metódy „vyššej letality" (strelné a bodné rany, strangulácia)	12 (27,3 %)
– hospitalizácia na JIS, ARO pred psychiatrickou hospitalizáciu	10 (18,2 %)

Tabuľka 4.

– skratový charakter SP	27 (61,4 %)
– použitie alkoholu pred SP	40 (90,9 %)
– ľahká dostupnosť metódy	35 (79,5 %)

gicky združili faktory podporujúce závažnosť SP, vyplýva, že údaje svedčiace pre závažnosť sú v našom súbore podstatne nižšie.

Určitú súvislosť možno vidieť aj medzi skratovým charakterom SP, použitím alkoholu pred SP a ľahkou dostupnosťou metódy SP (tabuľka 4). Požitie alkoholu znižuje súdnosť, mení náladu a postoje (Black a spol., 1986), čím dochádza okrem iného k voľbe prvej, obyčajne najľahšie dostupnej metódy na vykonanie SP. Takýmto spôsobom môže aj pôvodne plánované suicídium nadobudnúť charakter skratového SP. V našom prípade 9 z 10 „zlyhaných" suicídií malo charakter skratového konania. Mann (1987) udáva pri „zlyhaných" suicídiách prevahu plánovaných, jeho práca sa však netýka SP výlučne u alkoholikov. Z pohľadu delenia suicidálneho konania na parasuicídium a „zlyhanie" suicídia možno z našich výsledkov uzatvárať, že faktory svedčiace skôr pre nezávažnosť suicidálneho konania sa vyskytovali častejšie pri parasuicídiách a faktory svedčiace pre závažnosť suicidálneho konania skôr v skupine „zlyhaných" suicídií. Analýze týchto údajov sa chceme venovať v budúcnosti.

Pokiaľ ide o motiváciu SP, najčastejšie (v 21 prípadoch, t.j. 47 %) bol zastúpený rodinný konflikt. Murphy (1983) udáva, že u alkoholika je disrupcia interpersonálnych vzťahov bežná, pričom stratu blízkeho interpersonálneho vzťahu v čase 6 týždňov pre SP považuje za závažný faktor v suicidalite alkoholikov. U nás išlo o takúto stratu blízkeho interpersonálneho vzťahu u 9 osôb (20,5 %). Na druhom mieste v motivácii SP boli debaklové situácie (u 11, t. j. 25,0 %) v súlade s tým, že ide o súbor alkoholikov.

Záver

V práci predkladáme niektoré výsledky rozboru SP u 44 pacientov s diagnózou syndrómu závislosti od alkoholu, hospitalizovaných na našej klinike za posledných 10 rokov (1979 – 1988). Z výsledkov chceme zdôrazniť v súlade s literárnymi údajmi zistenú prevahu SP skratového charakteru, ktoré sú v prevahe tak v skupine parasuicídií, ako aj v skupine „zlyhaných suicídií. Dá sa konštatovať, že u osôb so závislosťou od alkoholu prevládajú nezávažné SP, na druhej strane je však známa vysoká suicidalita

v zmysle dokonaných suicídií. Chceme preto zdôrazniť potrebu nepodceňovania SP u týchto osôb a potrebu ďalšieho skúmania tejto problematiky.

LITERATÚRA

Berglund, M.: Suicide in alcoholism. Arch Gen Psychiatry, 41, 1984, Sept, str. 888 – 891

Bhatia, S. C. – Khan, M. H. – Sharma, A.: Suicide risk: Evaluation and management. Am Family Physicians, 34, 1986, 3, str. 167 – 174

Black, D. W. – Yates, W. – Petty, F. – Noyes, R. Jr., – Brown, K.: Suicidal behavior in alcoholic males. Compr Psychiatry, 27, 1986, 3, str. 227 – 233

Farmer, R. D. T.: Assessing the epidemiology of suicide and parasuicide. Br J Psychiatry, 153, 1988, 16, str. 16 – 20

Hawton, K. – Fagg, J.: Suicide, and other causes of death, following attempted suicide. Br J Psychiatry, 152, 1988, str. 359 – 366

Hesselbrock, M. – Hesselbrock, V. – Syzmanski, K. – Weidenman, M.: Suicide attempts and alcoholism, J Stud Alcohol, 49, 1988, 5, str. 436 – 442

Kapamadžija, B. – Biro, M. – Šovlianski, M.: Socio-psihijatrijska i patomorfološka analiza 100 izvršenih samoubistava. Soc Psihijatr, 10, 1982, 1, str. 35 – 56

Kulawik, H.: Erfassungsbeleg für Suizidenten als Grundlage für Betreuung Suizidgefährdeter. Psychiatr Neurol Med Psychol, 25, 1973, 7, str. 414 – 428

Kunda, S. a kol.: Klinika alkoholizmu, Vyd. Osveta, Martin, 1988, 253 str.

Mann, J. J.: Psychobiologic predictors of suicide. J Clin Psychiatry, 48, 1987, 12, str. 39 – 43

Murphy, G. E.: Problems in studying suicide. Psychiatric Developments, 4, 1983, str. 339 – 359

Tesařová, O.: Vývojové trendy samovražednosti pri alkoholovej a nealkoholovej závislosti. Protialkohol Obz, 23, 1988, 6, str. 321 – 328

Do redakcie prišlo dňa: 31. 5. 1989

Adresa autora: MUDr. Z. Kovács, Lermontovova 14/14, 036 01 Martin